

Locucion verbau : dar torn

Deu costat deu pair qu'èran dètz de familha : quate gojats e sheis gojatas. Lo pair qu'èra lo detzau. La soa mair, Caterina, quan se vedó gròssa deu qui anava estar lo darrèr de la coada qu'estó quauque drin contrariada. La prauba qu'avè mei de quaranta ans e d'aqueth temps qu'èra juste tròp entà aver un mainatge. Que'u sovienè (que'u chepicava) donc e que'n parlè a las soas amigas. Que n'i avó ua qui'u disó :

- O prauba de tu, ne't planhis pas. Qu'ei lhèu eth qui't darà torn !

E atau qu'estó ! Los tres purmèrs gojats qu'avón ua mala destinada : tots que's morín joens. Donc lo men pair que demorè a casa tà tribalhar la tèrra e com èra la tradicion que dè torn a la familha.

« Dar torn » qu'ei donc « aucupà's de ». Autes còps n'i èran pas las Maisons de Retirada. Las familhas paisanas qu'èran ua tropa de generacions devath deu medish teit. Mei que mei los eretèrs que davan torn aus pairs. Ací « dar torn » qu'ei encuentà's de tot çò qui cau entà que los vielhs e sian contents. Que poden comprèner qu'ei tanben ua compensacion : « dar torn » qu'ei aucupà's de quauqu'un en retorn, en reconeishença de çò qui a rebut.

Aute exemple :

Que son los mainatges qui'm dan torn (M.B.)

Avisà's : aci los mainatges que son adultes en l'ocurréncia que son los arrèrhilhs.

Particula enonciativa d'insistència : Ja !

En Aussau que s'enten sovent aquera particula dab lo « j » qui pronóncia com lo « j » francés :

- E vas anar dançar lo branlo entà Nosta Dama ?

- Qu'i vau anar, ja !

- E i èra lo navèth deputat a la hèsta de la calandreta aussalesa ?

- Lo navèth deputat ? Qu'i èra, ja !

Que'm pensavi que non s'emplegava pas en lo parçan d'Ortès mes que'm trompavi. Atau, per aquestes torns que demandavi au hrair ainat :

- N'ei pas tròp de d'òra entà arrecar lo pòr* ?

- Non qu'es pòt har, ja !

A Ortès lo « j » que correspond au « y » francés.

*lo pòr qui's ditz tanben porret qu'ei lo legume mei coneishut deu casau

Qu'avem un aute exemple en la pèça de teatre « Las campanes de Goarilèu » deu poèta salier Leonce Lacoarret (Al Cartero). Un pelut de la purmèra guèrra que ditz a prepaus de la soa casqueta :

Que me la goàrdi, ya ! (grafia de l'autor)

En aqueths exemples aquera particula que's tròba en fin de frasa, au darrèr d'ua virgula. Que vòu díser, dab fòrça, « de segur ». Que trobam l'enonciatiu « que » en començar de frasa.

Que cau saber qu'aqueth enonciatiu d'insistència « ja » que's pòt tanben trobar en començar de frasa en plaça de l'enonciatiu abituau. Que trobaram mei que mei exemples en la literatura nosta, particularament en « Bite bitante » de Miquèu de Camelat :

Ya saps quin èi corrut biles e bilàtyes

Ya s'at biraran, se Diu lous balhe santat (grafia de l'Escole Gastou Febus)

En aquestes cas lo « Ja » qu'ei en plaça deu « Que » afirmatiu o deu « Be » exclamatiu

Borra : shord ?

Que demandan au pepé qui ei drin shord... tà çò qui vòu :

- Vam pairbon e voletz l'ueu o la trancha ?

- Oc ! los dus !